Eduskunnan talousvaliokunnalle

Lausuntopyyntönne 14.12.2020

Viite: VNS 6/2020 vp Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle - Suomen kestävän kasvun ohjelma

Talouspolitiikan arviointineuvoston kirjallinen lausunto Suomen kestävän kasvun ohjelmasta

Suomen kestävän kasvun ohjelma

Valtioneuvoston laatima Suomen kestävän kasvun ohjelman on tarkoitus edistää sekä talouden elpymistä lyhyellä aikavälillä että pitkällä aikavälillä välttämätöntä elinkeinoelämän rakenteiden ja julkisten palveluiden uudistumista. Ohjelmaan kirjatut uudistukset ja investoinnit keskittyvät ilmastonmuutoksen torjuntaan, pyrkivät vahvistamaan tuottavuutta ja talouden kasvupotentiaalia sekä nopeuttavat tarpeellisia rakennemuutoksia työllisyysasteen nostamiseksi sekä tuotannon ja kulutuksen saattamiseksi kestävälle perustalle. Ohjelma vahvistaa sosiaalista ja alueellista eheyttä sekä yhteiskunnan toipumista koronaviruskriisin kielteisistä vaikutuksista. Kestävän kasvun ohjelma rahoitetaan EU:n elpymispaketin tuomalla rahoituksella vuosina 2021-2023. Nykyisen arvion mukaan elpymispaketista saatava rahoitus olisi hieman yli 3 miljardia euroa. Tästä vähintään 50 prosenttia tullaan ohjelman mukaan kohdistamaan vihreän siirtymän investointi- ja uudistuskokonaisuuteen.

Suomen kestävän kasvun ohjelman myötä saatava EU-rahoitus mahdollistaa kehyksen estämättä finanssi- ja rakennepoliittisesti tarkoituksenmukaiset lisätoimet, koska EU:lta saatavia tuloja vastaavat menot ovat kehyssäännön mukaisesti kehyksen ulkopuolisia menoja. Kestävän kasvun suunnitelma ja kansallinen elpymis- ja palautumissuunnitelma on esitettävä EU:lle viimeistään huhtikuussa 2021. Tarkoituksena on, että Suomen kestävän kasvun ohjelmaan liittyvien investointi- ja kehityshankkeiden määrärahoja vuodelle 2021 käsiteltäisiin lisätalousarviomenettelyssä, jonka yhteydessä määrärahojen kohdentumista merkittävimpiin hankkeisiin tai hankkeita sisältäviin tukiohjelmiin täsmennettäisiin ja esitettäisiin eduskunnan hyväksyttäväksi tarvittavat määrärahat ja niiden käyttöperusteet.

Talouspolitiikan arviointineuvoston huomiot

Kestävän kasvun ohjelma voidaan lukea osaksi sitä talous-, elinkeino-, työllisyys- ja ympäristöpolitiikan jatkumoa, jolla pyritään kehittämään Suomen taloutta haluttuun suuntaan. Ohjelmassa luetellut kokonaisuudet ovat linjassa Euroopan komission vuoden 2020 maakohtaisten suositusten kanssa ja niitä voidaan pitää talouskasvua ja talouden kehitystä ylläpitävinä tarpeellisina toimina. Talouden taantumilla ja kriiseillä on taipumus vauhdittaa rakennemuutoksia, joten kestävän kasvun ohjelman kaltaiset talouden kehitystä ohjaavien toimien toteutus sopii hyvin vallitsevan taantuman hoitoon.

EU:n elpymispaketin tuoman rahoituksen käyttäminen talouden jatkuvan uudistumisen tukemiseen, koulutusta sekä tutkimus- ja innovaatiotoimintaa vahvistamalla, sekä julkisiin investointeihin, digitalisaatioon, vihreää siirtymään ja

tutkimusta tukevaan infrastruktuuriin, voidaan yleisellä tasolla katsoa olevan talouskasvua ja työllisyyttä tukevaa. Koska ohjelmasta toistaiseksi pääosin puuttuvat konkreettiset toimenpiteet, on mahdotonta arvioida, kuinka hyvin ohjelma tulee tavoitteitaan saavuttamaan.

Ohjelmassa viitataan julkisen talouden kestävyyden vahvistamiseen uusien toimien avulla. Pitkän aikavälin arviot talouden kehityksestä olettavat yhteiskunnan kehittyvän yleisen kehityksen mukaisesti, menneiden vuosikymmenten tapaan. Esitettyjen politiikkatoimien julkistaloutta pitkällä aikavälillä vahvistavaa vaikutusta on mahdotonta arvioida, sillä toista vertailukohtaa ei ole olemassa. On lisäksi otettava huomioon, että kansainvälisillä markkinoilla Suomen kanssa kilpailevat eurooppalaiset maat osallistuvat samaan ohjelmaan, jolloin siitä ei tule varsinaista kilpailuetua EU:n sisämarkkinoilla.

EU:n elpymispaketti mahdollistaa julkisen kulutuksen ja investointien kasvattamisen ilman välitöntä vaikutusta julkisen talouden alijäämään. EU:n nettomaksajana Suomen tulonsiirrot EU:lle kasvavat yli elpymispaketista saatavien lisätulonsiirtojen. Täten paketti rinnastuu velkarahoitukseen ja varojen käytössä tulee yhtäältä pyrkiä maksimoimaan EU:lta saatavat tulonsiirrot ja toisaalta käyttämään varat kohteisiin, joilla on mahdollisimman suuri kasvua tukeva vaikutus.

Kestävän kasvun ohjelmaan on sisällytetty hallituksen aikaisemmin tulevaisuusinvestointeihin suunnittelemia hankkeita. Ohjelman mukaan niitä rahoitettaisiin osittain EU:n elpymispaketista saatavalla rahoituksella. On epäselvää pienentääkö tämä vastaavasti muuta rahoitusta, vai käytetäänkö vapautuvat varat joihinkin muihin kohteisiin. Vapautuvat varat tulisi ohjata ensisijaisesti vastaaviin talouden uudistumista, kasvua ja työllisyyttä tukeviin hankkeisiin.

Lisätietoja:

Talouspolitiikan arviointineuvoston puheenjohtaja, Jouko Vilmunen, p. 050 341 8806, jouko.vilmunen@utu.fi

Talouspolitiikan arviointineuvoston pääsihteeri, Seppo Orjasniemi, p. 029 551 9412, seppo.orjasniemi@vatt.fi